Број 257. У Новом Саду у уторак 19. новембра 1902. Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 нот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од нетка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Појединн бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 потура сваки врста оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 потура.

На српско-румунској међи.

Поједини народи се, према својим земљама и постојбинама граниче, те се тако у свему додирују Ту онда има мешавина у језику, обичајима, животу, па често и у крви. На тим странама, и то таким местима, вазда је било живље народносно кретање, а од како је почело питање народности, то се кретање претворило и претвара у отворену и огорчену борбу. На свима тима странама води се данас културна борба, којом једно племе друго хоће да претопи у себе, да га дакле уништи.

Срби и Румуни су се тако срели на банатској североисточној страни, те ту имају своју српско-румунску међу. Па како је та страна пређе изгледала? Срби су староседиоци у тим крајевима, па су после своје редове попунили досељавањем, али, једни и други су та места заузимали са извесним културним напретком. Поред тога, сви су ти били имућни, и с те стране се с њима нису могли мерити други народи. И тако је нашем народу све било напредно, све беријетно, што се у нашој појезији из тога доба најбоље огледа. На наш народ су наилазиле разне беде, али, он је у својој чистоти и имању остао нетакнут, па је све и издржао.

Ту се он додирнуо с румунским народом, а овај је био на врло ниском ступњу образовања и сиротиња крајња. По природном закону већ сваки тежи за бољим, па тако је и ова сиротиња, у свакоме погледу, тежила за бољим, те се радо селила у наше крајеве. Како су виногради пропали, те су сеобе ређе, али, дотле су те сеобе, истина појединце, биле врло честе, па је број тих исељеника растио. А ми? Е па у њима смо гледали једноверну своју браћу те им стављали своја имања и своје светиње на расположење. Било је времена, кад су хтели листом да веру преврну и да тако с нама раскину, но тада их је задржао и одржао српски епископ*). И на послетку су се под нашим окриљем толико оснажили, да су нам као народ стали око у око, лице у лице. Потражили су деобу нашег имања, народа и добара, па су ту и успели јако, а све са оне наше наивности и мртвог кретања. Но све је ово нама познато, и све је ово до сада толико пута оцењивано и оцењено, те ваља преко тога да пређемо.

Али, да се запитамо: да ли је тим парницама и тим деобама ова парница завршена на српско румунској међи? Није, него се сада у пуној мери развија и хоће да баци и последњу коцку, иза које би дошло оно: ми или они. Ово племе се оснажило економски и морално, намножило се бројно, па скоро да према нама заузима онај исти положај, који смо ми заузимали према њима у почетку ове утакмице. Слика се променула овако: У оно време смо ми њих могли претворити у себе, али ми то нисмо учинили са својом једноверном браћом, међу тим, они то хоће да учине. Њихова је цел, да тако освоје наш народ до Тисе и Панчева, па да с њим онда освоје сво наше имање, што они више и не таје.

Дакле пред нама стоје два драгоцена искуства: наш немар и нерад са последицама и њихов рад са озбиљним изгледима по нас и наш опстанак.

После овако логичнога развитка догађаја и само се намеће питање: шта сад? Има их, који на ово питање одговарају тим, што ове супарнике нашега народа нападају, говоре о неблагодарности, насиљу и т. д. Но све ово је бесмислица, јер добро погођени народни интереси морају бити утврђени на рачунским правилима. Па тих се правила држе и наши супарници, а тих би правила требало да се држимо и ми, бар сада, кад се нисмо знали држати онда, кад смо могли ми нападати. Дакле, на стављено питање може бити један одговор, а тај би гласио: Наш народ се мора тамо по сваку цену одржати и унапредити, да он потисне онај народ румунски који хоће да потисне њега.

Пре свега тај народ треба одржати економски, те му треба притећи у помоћ зајмовима из народних фондова, а поред тога у Темишвару и Араду подићи наше новчане заводе, који би на тим странама били наши центари и наслони. Не би смело ни најмање наше имање отићи у туђе руке, а свако туђинско парче би се морало откупити. За тим би се морала уредити наша настава, па наравно, и наше школе и све што стоји у свези с овим питањем.*) Наш народ би се морао спремити за живот и за борбу, која га на српско-румунској међи чека. Али морао би се прикупити и организовати за живот, за рад, за борбу . . .

У свакој тамошњој општини морају бити ове српске установе: српска читаоница, српска земљорадничка задруга, женска задруга и певачка дружина. Све то мора бити заосновано на најширој основи, али за то и опет на простој основи и без трошка. Кад се тако народ оснажи економски и обогати умно, па се сав уједини, моћи ће бити наша будна стража на српско румунској међи.

*) Кад су листом хтели да отиду у унијате, задржао их је и одржао Пантелеимон Живковић, епископ темишварски.

*) Види чланак: „Ко нам чува наше живо благо.“

Помаже ли босанска влада Хрватство?

Сарајево, 13. новембра 1902.

Сваки дан можете читати у хрватским листовима, који се хране отпадцима с богате Калајеве софре, коју српски народ из Босне и Херцеговине, богато, крвавим зојем мора да приправља, како босанска влада прогони тобожње Хрвате у Босни и Херцеговини. Треба страном свијету, који се интересује овим двјема српским покрајинама, изнијети пред очи, како у овим двјема земљама има и — Хрвата, које ето та несмиљена босанска управа немило прогони. Има Хрвата, то и ми признајемо, али су то они (по службеним подацима **70.848** душа) досељеници, који се у интересу, не знамо чијем, у Босни називају — Хрватима. Има међу њима и правих, згољних Хрвата, а то су они, које шаљу и лиферују хрватски отаџбеници, да шире хрватску пропаганду међу невином школском дјецом и неуким свијетом. А да ли

ПОДМЛАТАК.

СВЕЧАНИ ПОМЕН

ВЕЛИКОМ ДОБРОТВОРУ ТРГОВИНСКЕ ПРОСВЕТЕ

ПОКОЈНОМ

НИКОЛИ РАДОЈКОВИЋУ

ТРГОВЦУ БЕОГРАДСКОМ

13. новембра 1902. године.

Српска краљевска трговачка академија у Београду издала је споменицу, о овом великом добротвору трговинске просвете у Србији.

Ова је споменица дивно израђена, као што то и доликује. Ту је и слика великог добротвора трговинске просвете Николе Радојковића. Споменица је подељена у два дела.

I. Живот Николе Радојковића од 1838. до 1901. II. Тестамент од 16. новембра 1900.

Свечани помен великом добротвору трговинске просвете пок. Николи Радојковићу учињен је 13. новембра 1902. у дворници Велике Школе.

Директор Српске Краљевске Трговачке Академије поздравио је скуп говором, који овако почиње:

Поштовани скупе!

»Задахнути пијететом према великом просветном добротвору пок. Николи Радојковићу искупили смо се данас овде у дворници највишег просветног завода, наше Велике Школе, да видним знацима одамо хвалу и част покојнику који нас је тако много задужио.

Српска Краљевска Трговачка Академија, као највиши просветни трговачки завод у Србству и по томе као представник трговинске просвете, сматрала је за дужност да учини овај свечани помен.

Ми желимо да се наша омладина загрејава, одушевљава и жури на рад имајући пред собом сјајне узоре као што је био пок. Никола Радојковић. Покојникова девиза била је: „Laboremus (радимо). Учите да радите, радите да имате“; а та девиза треба да је и оној омладини, којој је велики добротвор своју тековину и намењо.«

Из живота овог великог добротвора износимо ово:

Никола се родио у Шапцу. Николин отац био је абаџија и звао се Радојко Живковић, а мајци Николиној беше име Јека. У другој години Никола је изгубио своју мајку, а у петој години Никола је већ био сироче, јер више није имао ни оца ни мајке.

Али тада га његов кум Матија узме к себи на издржавање и да га у основну школу у којој је учио до своје десете године.

У то време Николин старији брат Васа већ је водио у Београду трговину. Васа доведе малога Николу у Београд и узме га к себи у радњу. Но желећи да Николу изведе па пут и да га што боље изобрази, 1855. године пошље га да учи у Панчеву, које је тада за наш крај било на гласу. Никола је у Панчеву учио у школи Hauptschule и показао таки успех, да у његовом сведочанству стоји овако написано: „Dieser Schüler verdient daher in die erste Klasse mit Vorzug gesetzt zu werden“.

Кад се је Никола из Панчева вратио, Васа га пошље још да учи и то у Бечу.

У школи Карла Милбауера, која се звала Mercantil-Schule Никола је учио das Mercantil Rechnen und die Buchhaltungs-wissenschaft.

У сведочанству од 12. октобра 1856. године стоји, да је Никола свршио јавни курс са тако врло добрим напретком, да га школа, са своје стране, свакоме најлепше препоручује „als ein brauchbares Individuum“.

Кад се је Никола са науке из Беча вратио у Београд, његов брат Васа узме га код себе у радњу као малог трговачког калфицу.

Никола је тада био у осамнаестој години. У Бечу је био научио да се чисто и лепо носи; али овде то није задуго трајало.

»Ја сам се вратио из Беча« — причао је Никола — »са цилиндром и лепим оделом. Али чим сам ушао у дућан мој брат Васа са свим хладнокрвно ми каже, да окренем леђа и почне да ми товари некакав грдно тежак и прљав џак са кафом. Ја се онако упрепашћен станем одупирати тако очевидном понижењу; али кад ми брат Васа подвикну, јер се и он са своје стране беше изненадио, како да се ја једној тако финој трговачкој дужности противим, ја онда не имадох куд но савијем леђа, а после је дизање џакова већ ишло лако«.

Кад је Николи било 23 године, његов брат Васа видио је, да је Никола у стању само-

што у томе пријечи босанска влада, на коју Хрвати гдјекад стану нападати?

Навешћемо примјере, па нека они илуструју ту непристрасност б санске владе. Читавом српском свијету познато је, да је босанска влада мјесто штипендија за великошколце у Бечу, створила интернат, у који се примају само они питомци, о чијем политичком владању босанска влада не сумња Као што је познато, она је то наредила котарским престојницима једним резерватом, да јој они о појединим питомцима подробно реферишу. Тим питомцима је забрањен сваки додир са осталом српском академском омладином. Ни један питомац не смије бити члан никаква друштва, чак ни „Зоре“, за коју се зна, да је то чисто литерарно друштво. Овако је за ђаке Србе православне вјере, као и за све остале, али се тих штатута не држе ни католици ни некоји муслимани. Они су готово сви чланови „Звонимира“, а осим тога су образовали друштво под именом „Змај од Босне“ — и то друштво има ту задаћу — „да шири Хрватство у Босни и Херцеговини и да ради на остварењу Велике Хрватске“. Вриједно је напоменути, да су већим дијелом чланови тога друштва синови оних поштених муслимана, који се данас боре на смрт и живот против навале хрватских отаџбеника и језуита.

Браћо! Босанци и Херцеговци и православни и муслимани, ето се огледајте, кога својим властитим новцем издржавате и какве хоће босанска влада да има чиновнике.

Чарши-ћехаја.

Нови Сад, 18. новембра.

Посланици међу својим бирачима. Из Мола добили смо овај брзојав: Посланици нашега старо-бечејског среза др. Ђура Красојевић и парох Иван Јелчић уз велико одушевљење бирача јуче у недељу положили рачун о раду мајског сабора. У Ади, Молу, Бечеју свугде одушевљено дочекани и данас испраћени силним светом отпутовали у Фелдварац.

Нови Сад, 18 новембра.

Ствар патријарха Георгија пред магнатском кућом. Као што смо јавили још 11. октобра у „Застави“, суд је био тражио од магнатске куће, да изда патријарха Бранковића. Још тада је требала магнатска кућа да реши да ли да изда патријарха суду или не. И тада смо изнели како нам је јављено из Будимпеште, да се један члан магнатске куће, који стоји близу патријарху Георгију, заузео за овог и известио председника магнатске куће, како се ради на томе, да се она тужба против патријарха Георгија повуче и умолио председника, да за онај мах скине ту ствар с дневног реда.

А данас нам јављају из Будимпеште, а то потврђују и полузваничне вести, да је имунитетски одбор магнатског дома држао у суботу своју седницу и да је у њој констатовао да је тужба против патријарха Бранковића због клевете повучена и с тога беспредметно постало решавање овества ри. И одбор ће препоручити седници магнатског дома да скине ову ствар с дневног реда као беспредметну.

Дакле као што се види, и оном члану магнатског дома, што стоји близу патријарху, пошло је за руком да одуговлачи решење магнатске куће, даље је пошло за руком и то, да се тужитељ придобије и своју оптужбу повуче, а поћи ће за руком и то да и магнатски дом преко ове немиле пригоде патријарха Георгија пређе на дневни ред. И све опет у реду!! Патријарх Георгије и његови „ближњи“ без сумње ће се задовољити и са оваким јадним и срамним исходом ове ствари, само кад је добио и опет мало луфта. Но није ли ово нов удар по српску цркву и српски народ. Но српска црква и српски народ преболеће и то а срамота патријарха Георгија пашће на њега самог. И зар још није дошло време да патријарх Георгије увиди како све дубље тоне у гресима својим и да му на престолу св. Саве већ давно више места није. И зар патријарх Георгије заиста неможе да увиди, да ова ко још дуго трајати неможе и да га то добијање луфта од данас до сутра, само још бедније срозава у понор. Јер нема сумње да ће за овом данашњом бруком, за дан два искрснути друга и трећа, која више ни мало луфта неће дати патријарху Георгију. И ту је већ дан кад ће патријарх Георгије увидети, да се није светио и осветио својој цркви и своме народу већ самом себи.

Нови Сад, 18. новембра.

Сазив епархијских скупштина. Под овим насловом доноси вршачки „Родољуб“ чланак један. У уводу говори како су свугде по одлуци српског народног црквеног сабора одређени избори за епархијске скупштине. Како су у бачкој ти избори и обављени и то код световњака једногласном победом радикала, па онда наставља:

У вршачкој епархији неће бити нових избора. Епархијски административни одбор вршачки стао је на ово становиште: Рад епархијске скупштине, која је лане изабрата, био је пред сабором и сабор је тај рад одобрио. Међу тим наша епархијска скупштина лане је обновила целу епархијску управу, јер је тумачила уредбу онако, како је сабор сада протумачио. Пошто је сабор тај рад узео на знање, то сад наша епархијска управа мисли, да се рад лањске епархијске скупштине изведе те с тога је већ позвата лане изабрата нова епархијска управа. Мету тим „Застава“ на то примећује, да тако не сме и не може остати, дакле и у вршачкој епархијској скупштини морају бити нови избори. То је и наше мишљење, јер сабор је сада одобрио не само рад лањске, него и свију осталих скупштина, пошто пре није имао прилике, да он то учини, а он тај рад није могао ни уништити, јер је одговарао његовом схватању. Али ради једнообразности у управи и водећи рачуна о народном расположењу наредио је, да се сад у свима епархијама нове управе изаберу на три године, те да и њима мандат истиче, кад и сабору Вршачка епархија не може у томе да чини изузетак, те с тога треба и у њој да буде нових избора.

Међутим „Родољуб“ доноси мало ниже и ову вест: Сутра у понедељак пре подне одржаће се пленарна седница епархијске конзисторије, административног и школског одбора, у којој ће се установити турнус за 1903. годину и спремити предлози за епархијску скупштину. У ову пленарну седницу позвати су само чланови нове епархијске управе, која је у прошлој епархијској скупштини изабрата. Овом приликом расправљаће се и то, да ли ће ће се у нашој епархији — као и у свима другима — бирати нова епархијска скупштина или ће радити и даље она, која је лане изабрата. Шта ли треба да значи ово. И неизгледа ли то као та се иде за тим, да се у вршачкој епархији одупру јасној и гласној одлуци сабора. Неверујемо у ово. Сачекаћемо и резултат те пленарне седнице, па ћемо се онда према потреби позабавити и са овом ствари.

Школски Савет.

I.

Школски Савет одржао је своју седницу 14. (27.) новембра т. г.

Председавао је патријарх Георгије, а од чланова били су присутни: Н. Ђ Вукићевић, Теодор Димић, др. Рокнић, Душан Стојшић и Светозар Прибићевић. Др. Максимовић, због болести није дошао Извинио се.

Реферирали су Н. Ђ. Вукићевић и др.

стално да ради, зато га Васа из радње одвоји и да му шест стотина дуката да почне сам трговати.

Посматралац рада и течења Николина долази до закључка, да се у њему огледа народна мудрост исказана у овим пословицама: »Радиши Бог помаже; прегаоцу Бог даје махове; ради као да ћеш сто година живети, а моли се Богу, као да ћеш сутра умрети. — Штедња је право течење; боља је штедња него и добра радња; у радише све више, у штедише јоште више; ко не чува мало, не може доста имати; лакше је стећи него сачувати; зрно по зрно погача, камен до камена палача; ко хоће да штеди нека зарана почне«.

Никола је према својој нарави тражио скромну домаћицу. Он ју је нашао у дому Вучка Ивковића, абаџије Лепосава, кћи Вучкова, била је чељаде, које је Никола изабрао за своју сапутницу.

У четвртак на дан 11. новембра 1871. године Никола се венчао у Саборној цркви.

Никола је имао друга у животу, који га је пратио у свима данима и ведрим и мутним.

Никола није имао деце; али његов је дом при свем том био пун среће, јер му је његова домаћица умела све то да накнади.

Никола је знао да његово срце болује, али опет није мислио да ће му оно однети живот.

Он је боловао на ногама; јер је био иначе потпуно здрав.

Обилазио је и надгледао лично своје имање. Чувао је и тежио је да што више имовине прибере, те да што више и остави на неко добро, а на што, то с почетка ни сам није био одредио.

После смрти свога брата Васе, Никола је био јако потресен и оронуо.

У јулу месецу пред своју смрт отишао је у Беч да чује лекарско мишљење. Глас научника био је неутешан, јер су они констатовали болест срца у таком степену, да тако не може дуго трајати и да смрт може сваког часа изненадити као што је, на жалост и било.

Дванаестог дана месеца новембра 1901. г. око једанаест часова пре подне престао је кукати онај сахат што је био живот Николин.

Последњи дан у очи Николине смрти био је дан, када је Никола светковао 30 ту годину свога брачног живота.

То је била недеља, десети новембар, 1901. године.

Никола је од куће отишао те се ошишао и обријао, па се после тога одмах кући вратио и ушао у спаваћу собу.

Тада је морао бити осетио да му је нешто тешко, па је звонио за момка. Али док је момак горе изашао, смрт је уграбила и већ била свршила своје.

Момак је Николу затекао где се поред столице спустио на под и већ био мртав.

Смрт је морала бити тренутна, како су лекари у Бечу предсказивали.

Имовина Николина велика је. Она се рачуна на пола милиона динара и саобразно завештању има се попети на један милион. Према томе Никола спада у ред највећих српских добротвора.

Али величину Николиног дела не чини то, што је он своме народу оставио много, него још и то, што је он српскоме народу оставио све, што је за целога свога века печалио, штедео и чувао.

Никола није у своме животу многе ствари радио; али је једну велику урадио.

Његово дело њега преживљује да потомству беспрекидно казује, каквога је претка имало и каквога је сина ова земља народу поклонила.

Сваке године отаџбина ће у одликовању најодлучнијих ученика гледати како се јавља племенита воља Николина и како се храбре раденици на пољу трговинске образованости, да српску народност воде благостању, основи народнога опстанка.

Сваке године Николино дело оросиће научну њиву, на којој ће се омладина утркивати у спреми за друштвену борбу, а једнога дана заблистаће једна величанствена зграда, на којој ће се читати:

»Академија Трговине, дело Васе и Николе браће Радојковића«.

Омладина, која се је упутила стазом трговинске образованости, дужна је пре свију да слави име добротвора, који је положио основни камен за њену будућност. Хоће ли и она умети то дело да поштује и да га се сећа, то ће бити њена заслуга.

Секулић секретар. Записник је водио Механџић.

Седница је одржана пре и после подне. Предмета је било до близу стотине.

У интересу ствари морамо признати, да г. Н. Ђ. Вукићевић и овом приликом по својој уобичајеној навици није донео собом све списе, и ако је од Школског Савета на ту дужност упућен био. Вољни смо да верујемо, да г. Вукићевић није пропустио то учинити из каквих скривених побуда, већ просто из давно познате „заборавности.“ Исто тако нису стављени на дневни ред ни саборски закључци, и ако смо извештени, да су сви списи достављени Школском Савету још пре септембарске седнице. Незнамо, шта ће ово да значи. Ми држимо да има кривице и до самих чланова Школског Савета, који из неких обзира према стеченим заслугама, и у очекивању да се „неко“ и сам сети своје дужности па да отступи, молче као рибе. Незнамо на што ово толико гледање кроз прсте.

Ради карактеристике бележимо, да су многи важни предмети додељени члану савета Стојшићу на проучење и реферaду, као што ће се то из следећег видети.

С погледом на мали простор овога листа, то ћемо од многобројних предмета изнети само оне, које држимо за важније.

На допис кр. угар. министра просвете и црк. дела у предмету шесторазредних школа, предавању предмета и т. д. решено је, известити епарх. шк. одборе, да се имају придржавати школске уредбе, од 1872. §. §. 17. и 18. — Одговор Ђ. Поповића изабратог главног школског референта узет на знање, према томе известиће се министар-председник да је спор решен и да његовом наименовању за главног шк. референта не стоје никакве препреке на путу. — Епархијски школски одбор будимски шаље обрачун и признанице о новцу, који су добили 23 учитеља као субвенцију и та износи 2000 круна Моли да се за идућу 1903. год. пропише 5000 круна. Обрачун узет на знање, а молба ће се упутити саборском одбору с препоруком. — Исти епархијски школски одбор моли, да се дозволи измена часова из мађарског у наставном плану. (Мало им је часова. Хтели би више.) Одбија се. — Одбијена је молба Т. Р. калуђера да се прими у препарандију. — Предложиће саборском одбору да одобри епарх. шк одбору у Пакрацу 200 круна на учињене издатке. — Узето је на повољно знање да је у Загребу ове школске године отворен и трећи разред. — Епархијски школски одбор бачки моли да се присили српска православна црквена општина у Силбашу, да отвори још једну школу, јер прети опасност, да ће се потребна школа као комунална отворити. Упутити епарх. шк. одбор да ту ствар уступи епархијском административном одбору, па ако поменута општина не би својој дужности за доста одговорила, да се ствар упути саборском одбору на решење. — Исти епархијски школски одбор у ствари отварања још једне школе у Ст. Паланци. Решено као за општину силбашку. — Одбијен је призив црквене школске општине у Ст. Паланци у предмету учитељских плата, а потврђено је решење епархијског школског одбора бачког.

У ствари умировљеног учитеља у Великом Бечкереку, потврђена је одлука епархијског школског одбора темишварског. — Укинута је одлука епархијског школског одбора бачког у питању избора Ђ. Ц. за сомборског учитеља и имаће се истрага спровести. — Молба учитеља С. А. из О. остала је нерешена док исту не допуни оригиналним исправама. — Изискаће се извештај од епархијског школског одбора бачког, како је текао избор учитеља К. у Шандору. — Одбијен је уток учитеља К. у Шандору. — Одбијен је уток учитеља Т а одобрено решење епархијског школског одбора. — Позваће се епархијски школски одбор бачки да допуни списе који се односе на избор учитељице Б. у Старом Сивцу. — Умолиће се архитекта Влада Николић, да бесплатно проучи план и прорачун за сантовачку школу. — Известиће се епархијски школски одбор у Вршцу о решењу, да је за све тамошње школе довољан један суплент из мађарског језика. — Умољен је члан савета Д. С. да напише једнообразан наставни план за сва српска забавишта. — Укида се у Панчеву госпођински патронат над српским забавиштем, и има се у смислу школске уредбе од 1872. 13. §. изабрати школски одбор. — Одбијена је молба учитеља хармоничног појања у Горњем Карловцу ради повишења плате због несталности. — Изнимно је удовољено молби умировљеног професора Р. у Горњем Карловцу и доставиће се саборском одбору с препоруком. — Молба професора Грујића и Борђошког in suspenso. — Одобрен је поступак управе пакрачке препарандије о примању девојчица из Босне. — Донесено је решење, да се нико не може примити у препарандију без сведоџаба ма и с накнадним поднеском.

Избор изборника
за епархијске скупштине.

Велики Бечкерек. Јуче у недељу одржана је седница наше црквене скупштине ради избора епархијских скупштинара. За епархијске скупштинаре изабрати су: др. Младен Панић, Паја Ристић Јоца Глигоровић и Живко Терзин. Све чланови народне радикалне странке.

* * *

Борово. Јуче у недељу обавили смо избор за епархијску скупштину. Изабрани су: Спасоје Боровац, Коста Јанковић, Зарија Марковић и Пантелија Сундић. Сви су радикали.

* * *

Чаково, 17. новембра. Данашња скупштина једногласно изабрала за изборнике за епархијску скупштину Вају Недељковића.

* * *

Вуковар.. Код нас је обављен избор за епархијску скупштину. Изабрана су три члана радикаалне странке: Др. Станислав Новак, Петар Станишић

* * *

Земун, 17. новембра 1902. Данас је код нас држана главна скупштина црквене општине, те је на дневном реду био и избор двају епархијских скупштинара. За епархијске скупштинаре изабрати су г. г. др. Јован Радивојевић-Вачић и др. Миливој Бабић, радикални наши посланици на мајском сабору. Избор овај испао је једногласно, а то је доказ, да је ова општина у сигурне и опробане српске руке положила своје заступање на епархијској скупштини. Прекосутра, у уторак, бирају овде своје заступнике свештеници и учитељи земунског протопрезвитерата. О томе јавићу вам у своје време. —а—

Политички преглед.

Министарска криза у Угарској. И ако са званичне угарске стране побијају вест, да је у крилу угарске владе дошло до кризе, због сукоба министра домобранства са министром председником Селом и председником сабора Апоњија. И ако се даље са те званичне стране тврди, да тог сукоба није било, то бечка полузванична штампа тврди, да та криза постоји, да је Фејервари за то дошао у Беч и примљен у аудијенцију а после њега и Сел.

Против отштете Србима у Загребу. Удружена опозиција у Загребу хоће да се одупре против закона за отштету Србима. С тога хоће да поднесе сабору предлог, којим ће у томе питању заузети положај. Опозиција хоће том приликом да устане против тога новога намета за отштету и хоће да нападне владу због опсаднога стања, које је тако дуго трајало. Тим би се влада притисла, а уједињењима треба да порасте перје.

Бура у немачком сабору. И седница од суботе немачког сабора била је врло бурна због расправе о ђумручкој тарифи. Многи заступници који држе у том питању уз владу нису дошли на седницу. И кад је после огорчене борбе хтео председник да спроведе гласање, испоставило се, да у сабору није довољан број посланика а да би овај могао донети правомоћно решење Социјалне демократе биле су пред гласање све листом изашле и тиме спречили гласање. Председник је седницу морао одгодити Опште је мишљење да ће многи напустити владу и да ће већина још друге незаконите и присилне мере морати предузети, ако мисли да тарифу ту спроведе.

Румунска престона беседа. Румунска комора је отворена и при отварању је краљ прочитао престону беседу. У тој беседи је напоменуо краљ како је прослављена двадесетпетогодишњица величанственог рата за независност из кога је поникла краљевина Румунија. Ове јесени смо се свечано сетили наше славе и наше заједничке борбе са руском војском. Мој срдачан дочек, који ми је спремио кнез Фердинанд и његов народ овоме акту дају особити значај. А састанци у Рушчуку и Плевни су поново утврдили везе између обих земаља. Осим тога су наши односи према свима земљама изврсни. Све је ово постигнуто нашом мудром политиком. Свечаност ове јесени су у војсци пробудиле мушки дух за велика дела. У војсци је утврђен дух да она није само за то ту, да чува целокупност државе, него да је она културна и народна установа. Све наше новчане прилике су сређене и не само да нема дефицита, него су већ два прорачуна показала вишак, па се надати, да ће тако бити и у будуће. За тим беседа говори о законским предлозима, који се имају у овоме заседању решити, па се завршује са речима: Уздам се да ће посланици мојој влади руку помоћи пружити, те да се тековине очувају и друге прибаве.

После Крупове смрти. Као што је познато, против Крупа су неки италијански и немачки листови изнели јавне оптужбе, које су његову част теретиле. Круп је одмах потегао законите мере против свију тих листова, но међу тим је он умр'о. Но државно одветништво у Немачкој и Италији је и даље своје чинило, те је судски поступак текао. Но како је немачки цар у тој ствари проговорио, то је она добила политички вид И тако се сада у ту ствар умешао и сам талијански министар-председник, пошто је походио префекта барцелонскога и неке секретаре, а поред тога је отправио и брзојав Крупу и ако је знао за горње јавне оптужбе. На послетку се тврди и то, да је у листу „Будућности“ изнесено то, да у свима нападајима на Крупа нема ни речи истине. Дакле суд има да утврди праву истину и ту треба сачекати.

Вести из места и са стране.

Излишна препорука „Народних Новина“. У 273. броју „Народних Новина“ под домаћим вестима штампана је биљешка под насловом „Календари“. У споменутој биљешци вели се, да је књижара Лав Хартмана (Kugli i Deutsch) послала „читаву хрпу“ календара уредништву на приказ. Из те „читаве хрпе“ хрватско-језуитских календара навешћемо неке, да се види које препоручује уредништво: „Živila Htvatska“, „Marija-bistrički kalendar“, „Srce Isusovo“, а за „православне“: „Sveti Sava kolendar“ и „Zmaj“. „Народне Новине“ дакле и овом приликом не познају српски народ, него само конфесију „православни“, а наравно за ту конфесију препоручују оне календаре, које језуитско-хрватска штампарија издаје. А да би и „православни“ што радије куповали календаре из књижаре Хартманове, вели се у споменутој биљешци и ово: „Разумије се, да је у свим календарима „Ребус“, за чије изправно риешење накладна књижара као награду даје многобројне женне уре и књиге. Купац да-

кле ових календара нема за јефтину циену само нужни колендар, него и шансу да ће се домаћи жепног сата. Куд ћете више?“

„Народне Новине“ учиниле би услугу кад би нам рекле за коју „православну“ народност препоручују „колендар“: „Sveti Sava“? Или да може бити и опет није „штампарска погрешка“, кад је уз „православне“ испуштено и име народности? Још ћемо нешто приметити. У свом свету влада правило, да уредништва појединих новина препоручују календаре, те једине књиге, које улазе у све куће, са обзиром на ваљану садржину њихову, а уредништво „Народних Новина“ препоручује календаре због — џепнога сата! Види се да главни уредник „Народних Новина“ Јанко Иблер има у себи доста чивутско шпекулативног духа, а „куд ћете више“?

Чепин. **Јован Магарашевић.**

Истрага против друштва „Гусле“. Јављено је о истрази против кикиндскога друштва „Гусле.“ То друштво је оптужено, да је приликом свога летошњега излета у Београду дражило против народности. Сви чланови су били код среског суда испитивани, а кад је тај испит завршен списи су предани државном одветништву. Ово сада води даљи поступак, но по оном што је досада изнесено, види се да у целој ствари ништа нема. Надати се дакле да ће се та ствар тако и свршити.

Жалосна вест. У Бањалуци се ово дана одиграла жалосна драма. Тамо су у сред бела дана погинула два виђена Србина, и то: Филип Шондрић и Иван Конојипа. На њих су напали њих петнаест наоружаних зликоваца и ножевима их изболи. Оба ова Србина су од тешких рана испустили свсју душу. Ови зликовци су извршили злочин, као што је речено у по бела дана и на сред улице. Ипак полиција овим жртвама није прискочила у помоћ.

Молба Херцеговцима и Босанцима. Г. Иван Иванић ради на животопису свога таста пок. Дон Ивана Мусића, војводе херцеговачког у устанку 1875—76 г. и лепо моли Босанце и Херцеговце да буду добри, који имају, послати му све податке о животу и раду пок. Мусића, на чему им унапред благодари, с тим да ће у својој књизи означити имена лица, од којих је податке добио и да ће им у знак захвалности послати књигу. — Адреса: Ivan Ivanić, viceconsul Uskub, Turquie d' Europe.

Још један конгрес. Сима Станојевић управитељ ниШког позоришта, Божа Димитријевић и Драгољуб Симић издали су проглас на све чланове путујућих глумачких дружина ради сазива глумачкога конпреса. По томе прогласу конгрес би имао да решава: 1) да се тражи лека нашој болести, 2) остварању задруге путујућих глумаца, 3) о покретању глумачког листа, 4) о утврђивању говора са хрватским и бугарским глумцима, 5) да се потражи помоћи од надлежних власти.

Паја Јовановић у Америци. Чувени сликар српски Паја Јовановић укрцао се 10. октобра у Шербургу за Америку и стигао је у Њујорк 19. октобра. Отпутовао је онамо на позив сликара Ферариса, који се за годину и по у Њујорку обогатио, те сада сели у Чикаго а своју радионицу уступа Јовановићу. Јовановић остаје у Америци за сада до фебруара, а ако му се онамошње уметничке прилике допадну, вратиће се доцније и опет онамо. У једном свом првом писму јавља, да му је први посао био потражити Николу Теслу, који станује у колосалном хотелу „The Waldorf Astor“. Тај хотел је сам за себе читава варош. Паја је и иначе изненађен њујорШким прометом и конфором, а и америчком грдном скупоћом. — Да ће нам Паја и у америчком уметничком свету осветлати српски образ, у то не сумњамо.

Случајно утопио се. Има у београдским листовима: Живан Керавица из Пивнице у Аустро-Угарској 29. пр. м. радио је на оправци бунара Андрије и Живана Степановића из Петковице, пао у бунар и утопио се. Овај случај констатован је увиђајем и сведоцима.

Претсказивање времена. Метеоролошки завод претсказује магловито и облачно време. Местинице, а поглавито западно и јужно има се очекивати снег. Температура око подне 3·30 С.

Бракоразводна парница Луизе Тафе. ГроФица Тафе удата бароница Мотен Клајит примила је угарско поданство и онда отпочела бракоразводну парницу против свога супруга. Разлог је неодољива мржња, на што је супруг изјавио, да не ће живети са неверном женом, но непризнаје компетенцију угарских судова у овој ствари. Суд је супруге развенчао, што је краљевска табла потврдила а курија поништила и тужитељку одбила. Обе стране су осуђене на сношење трошкова.

Словачки поп и краљевски суд. Читамо у „Родољубу“: Краљевски сресни суд у Рожомберку (Рожахељу) изискао је од лутеранског словачког попа тамошњег извод из матрикула. Поп је послао искане изводе на словачком језику. Сресни суд је вратио попу изводе са позивом, да их састави на мађарском језику, пошто је званични језик суда мађарски. Поп није хтео то да учини позивајући се на то, да је званични језик његове парохије словачки. Тада је суд запретио попу, да најдаље за три дана пошље искане изводе на мађарском језику, јер ако то не учини, биће кажњен са 1000 круна глобе. Поп је тада учинио по жељи суда а суд је ствар пријавио краљевском угарском министарству правде. Овај је догађај врло значајан, јер може изазвати повреду автономије.

Шарлах и у нашим крајевима. Јављено је већ да ова болест бесни по Београду и околини и да се све већма шири, а поглавито се опажа по школама где деца непрестано долазе у додир. Но како се сада јавља та се болест опажа и по пограничним местима у нашој отаџбини, па има појединих случајева и у нашој непосредној околини. Шта то значи? Значи, да је овај непријатељ човештва закуцао алком на вратима. Ово је пак опомена за оне, који треба да воде бригу и о народном здрављу том највећем благу човековом.

Брзојави „Застави.“

Стигли 18. новембра.

Будимпешта. Социјалисте су одржале збор, на коме су заузели становиште против повишења цивилне листе краљеве, против војног повећања и о закону о иселавању.

Беч. Министар-председник Сел примљен је јуче у приватну аудијенцију од владара. Поднео је извештај о текућим пословима. После подне је са министром Фејервариј ем отпутовао за Будимпешту. Фејервари је известио владара о обранбеним предлозима који ће се поднети сабору.

Будимпешта. (Саборски извештај.) Продужена је расправа о индемнитету. Бварта изјављује неповерење влади. Устаје против хрватских заступника, који нађоше да је то страшна неправда, што се угарски сабор бави и приликама Хрватске и Славоније. Бан је просто експозитер угарске владе и не може тражити више штедње но сам министар председник. Напада банову странку, која трпи у својој средини људе, који уче против државним идејама.

Трговина.

НОВИ САД, 18. новембра 1902. г. Пшеница пра каквоће нова 7 фор. 50—55 н. Пшеница средња 7 ф 30—40 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Напо лица 6 ф. 40—50 н. Јечам 5 ф. 50—70 н. Зоб 6 ф ——— н. Кукуруз у зрну стари 6 ф. 10—— н. у зрну нови 5 ф. 10—30 у клипу — ф. ——— н.

Маст 62 фор. Сланина сува 62 фор. дебела пе кена 62 фор. Све од 100 килограма.

Званичне белешке будимпештанске берзе.

16. новембра (29. новембра.)

Поред умеренија понуде и слабе проће цена је пала Продато је на 14.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 79 цене од 50 килограма од 7 кр. 20 пот. до 7 кр. 70 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 78 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 50 пот. до 8 кр. — п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 40 пот. до 7 кр. 95 п.; бачка, какв. по хкл. од 76 до 78, цена од 50 кр. од 7 кр. 45 п. до 7 кр. 75 п. Све на три месеца.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 30 п. до 6 кр. 65 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 30 п. до 5 кр. 75 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 40 п. до 6 кр. 65 п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. — пот. до 10 кр. 50 пот.

Проја, од 5 кр. 80 п. до 6 кр. — п.

Маст, 50 кгр. 68 кр. — п. до 68 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 56 кр. — п. до 56 к. 50 п.; сушена 57 кр. — пот. до 57 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 35 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 07 п.
Угарска златна рента (од 100 круна)	120 кр. 25 п.
Угарска крунска рента	97 кр. 60 п.
Аустријска златна рента	120 кр. 60 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.)	117 кр. — п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 20 п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за април 1903.	7·70 7·71
Раж за април 1903.	6·68—6·69
Зоб за април 1903.	6·38—6·39
Кукуруз за мај 1903.	5·77 5·78

ПОЗИВ

у редовну годишњу главну скупштину „Друштва за српско народно позориште.“

Господа чланови „Друштва за српско народно позориште“ умољавају се, да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину друштвену, која ће се држати у Новом Саду у четвртак 28. новембра (11. децембра) 1902. у 9 сах. пре подне у дворани „Матице Српске“.

Овом приликом напомиње се, да свака општина и правна дружина, у смислу §. 4. устава друштвеног има као члан овога друштва права да бира на 200 круна прилога једнога, на 2000 двојицу, а на више од 2000 круна тројицу заступника за сваку скупштину друштвену.

Дневни ред за ову скупштину установљен је овако: 1.) Оверење присутних чланова; 2.) Извештај председников о укупној радњи и стању друштвеном; 3) Извештај управног одбора о стању фонда позоришног; 4.) Извештај о рачунима главне благајне; 5.) Извештај о рачунима позоришне дружине; 6.) Извештај скупштинских прегледача о супер-ревизији рачуна позоришних; 7.) Извештај управе о стању и радњи позоришне дружине; 8.) Допуна трећине чланова управног одбора; 9.) Одређење прорачуна на годину дана; 10.) Предлози, који се у смислу пословног реда поднесе скупштини; и 11.) Избор одбора за оверење скупштинског записника.

Из седнице управног одбора „Друштва за српско народно позориште“, у Новом Саду 30. октобра (12. новембра) 1902.

Начеоник „Друштва за српско народно позориште:“

Др. Лаза Станојевић с. р.

Сава Петровић с. р.
секретар.

784 2—3

„ИЗ МАЋЕДОНИЈЕ О МАЋЕДОНИЈИ“.

НАПИСАО:
СРБИН СРБИНОВИЋ-ВОЈВОЂАНИН.

Брошира о садашњим приликама у Маћедонији. Изашла у Новом Саду. — **Цена 50 пара дин.** — У Београду се продаје у дворској књижари **Мите Стајића.**

ВИНА

бела и црна у малом **испод хектолитра** по **34 пот. литра**, а од хектолитра по **30 круна** може се добити код

Властелинства грофа Камила Карачоња
790 3—3 **у Каменици.**

ЗА БОЖИЋЊЕ ПРАЗНИКЕ!

ЧУДНОВАТА НОВИНА!

325 ком. за 2 фор. 10 нов.

Један диван сат са лепим ланцем, који тачно ходи са 2-годишњом гаранцијом. Једна **латерна магика** са 25 лепих слика забавних. 1 врло елегантан брош најновије фазоне, 1 лепа игла за краватне, са симиле-бриљантима, 1 диван коже од источних граната најмодернији украс за даме, 1 кожњи фини новчаник, 1 елегантан цигареншпиц са ћилибаром, 1 гарнитура дугмади за манжетне и кошуље од финог дубл-злата са затварачем, 1 џепни нож од никла врло фини, 1 огледало од белг стакла у кутији, 20 предмета за дописку и 200 комади разних ствари, који су у кући нужни. Свих тих 325 комади са сатом заједно, који сам те новце вреди добија се са пошт. поузећем за 2 фор. 10 новч. од Versandtbaus 799 1—1

S. Kohane, Krakau Of. 944.

Што се не допада враћа се новац натраг.

ГВОЖЂАРСКОЈ РАДЊИ Д. ЋИРКОВИЋ БЕОГРАД

потребан је један старији помоћник, понуде послати писмено радњи. Кандидат треба да је провео дуже година у једној радњи, да зна потпуно ћирилицу, да је Србин и да говори и пише немачки. У понуди треба тачно назначити где је досад служио. 779 2 5

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.